

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΜΟΝΗ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΣΚΡΙΠΤΟΥΣ

Από τη μυθολογία στην ιστορία και την ορθόδοξη
παράδοση

Ονοματεπώνυμο
μαθητή/τών:

ΓΕΛ ΑΛΙΑΡΤΟΥ

2017-2018

Λίγα λόγια για αρχή ...

Ο ναός της Κοιμήσεως της Θεοτόκου υπήρξε το καθολικό δηλ. ο κεντρικός ναός της μονής Παναγίας Σκριπούς. Βρίσκεται στην περιοχή Αθάμας στον Ορχομενό της Βοιωτίας, απέναντι από τον αρχαιολογικό χώρο και την αρχαία ακρόπολη, εκεί όπου υπήρχαν τα ιερά των Χαρίτων και του Διονύσου. Πρόκειται για μία εκκλησία της βυζαντινής επαρχίας που χτίστηκε τον 9^ο αι. στα θεμέλια παλαιότερου ναού του 5^{ου} αι. Είναι ο σημαντικότερος ναός τύπου «σταυροειδούς μεταβατικού» στον ελλαδικό χώρο και το αρτιότερο μνημείο από όσα έχουν διασωθεί. Η ονομασία Σκριπού προέρχεται από τις εντοιχισμένες επιγραφές που υπάρχουν σε αυτή και παρέχουν στοιχεία για τη χρονολόγηση του μνημείου, καθώς και για τον κτήτορά του. Η Σκριπού σχετίζεται με τη σωτηρία των κατοίκων του Ορχομενού, όταν κατά τη διάρκεια της Κατοχής γερμανικά άρματα μάχης στράφηκαν εναντίον τους. Σήμερα λειτουργεί ως ενοριακός ναός.

Πού βρισκόμαστε;

Ο Ορχομενός είναι φημισμένη αρχαία πόλη της Βοιωτίας. Θεωρείται πατρίδα του δυνατού λαού των Μινύων. Γνώρισε οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη. Κοντά στη Σκριπού βρίσκεται ο «**θησαυρός του Μινύα**», του μυθικού βασιλιά του Ορχομενού, ένας θολωτός τάφος της 2ης χιλιετίας π. Χ. Τον ανακάλυψε ο Ερρίκος Σλήμαν τη δεκαετία του 1880. Είναι ένα από τα μεγαλύτερα και σημαντικότερα μνημεία του είδους του, για το οποίο κάνει λόγο ο περιηγητής Πausανίας, περιγράφοντας την κατασκευή της θόλου.

Τι άλλο υπάρχει στη γύρω περιοχή;

- Στη μικρή πλαγιά μεταξύ του θολωτού τάφου και της Σκριπούς βρίσκεται χτισμένο από τον 4^ο αι. π.Χ. του Ορχομενού. Εδώ τελούνταν τα Χαριτεΐσια, που ήταν μουσικοί, θεατρικοί, ρητορικοί και ποιητικοί αγώνες προς τιμή που ήταν από τις σημαντικότερες θεότητες του Ορχομενού.
- Ο Πausanίας αναφέρει την ύπαρξη δύο ιερών στην περιοχή, των (πηγή με την ίδια ονομασία που τροφοδοτεί τον ποταμό Μέλανα) και του (θεός του κρασιού).

Ας δούμε καλύτερα τον εξωτερικό χώρο του ναού

Το κωδωνοστάσιο κατασκευάστηκε το 1939. Βρίσκεται στον βορειοδυτικό χώρο του ναού.

Τι μας λένε οι αρχιτέκτονες;

Ο ναός αποτελεί μια βαθμιαία εξέλιξη των παλαιοχριστιανικών κατασκευαστικών μεθόδων και είναι γέφυρα για τη μετάβαση στη βυζαντινή εποχή του εγγεγραμμένου σταυροειδούς με τρούλο ναού. Οι **μεταβατικοί ναοί** προήλθαν, πιθανότατα, από το συνδυασμό της **θολωτής τρίκλιτης βασιλικής** με τη **σταυρική βασιλική με τρούλο** και γι' αυτό έχουν φανερά γνωρίσματα των δύο αυτών τύπων. Ο σημερινός ναός είναι το καθολικό μιας ανδρικής μονής που σήμερα δεν υπάρχει.

- Κοίταξε το ναό εξωτερικά, πρόσεξε ιδιαίτερα τη **στέγη** του ναού. Τι παρατηρείς; Ποιο είναι το **σχήμα** του ναού;

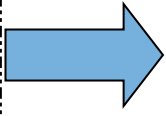
.....

.....

- Τα **θεμέλια** του ναού είναι αρχιτεκτονικά μέλη από την **αρχαία ακρόπολη** του Ορχομενού. Πώς εξηγείται αυτό;

.....

.....

Ας παρατηρήσουμε τους εξωτερικούς τοίχους του ναού ...

Η μονή είναι το αρχαιότερο βυζαντινό μνημείο της Βοιωτίας και ένα από τα σπουδαιότερα της Ελλάδας. Το πλήθος των εντοιχισμένων επιγραφών που υπάρχουν στο ναό (στα λατινικά scriptus σημαίνει επιγραφή), μας παρέχουν στοιχεία για τη χρονολόγηση του μνημείου, για τον κτήτορά του και για τον τόπο στον οποίο είναι χτισμένη. Ο ναός αυτός είναι ένα μουσείο από μόνος του.

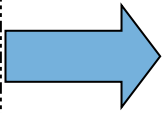

➤ Τι βλέπεις; Τι φαντάζεσαι ότι είναι;

➤ Από πού πιστεύεις ότι προέρχεται η προσωνυμία Σκριπού;

.....
.....

Ώρα να περπατήσουμε λίγο ...

Στάση 1^η:

Βρισκόμαστε στο νότιο τοίχο του διακονικού, εδώ βρίσκεται η κτητορική επιγραφή του παρεκκλησίου του Αποστόλου Πέτρου.

- Μπορείς να διαβάσεις;

«ΕΚΑΛΗΕΡΓΗΣΕΝ ΤΩΝ ΝΑΩΝ ΤΟΥ ΑΓΪΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΤΟΥ ΚΩΡΥΦΕΟΥ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΛΕΟΝ Ω ΠΑΝΕΥΦΥΜΟΣ ΒΑΣΪΛΗΚΟΣ ΠΡΟΤΟΣΠΑΘΑΡΗΟΣ ΚΑΪ ΕΠΗ ΤΩΝ ΥΚΗΑΚΩΝ ΥΠΕΡ ΛΥΤΡΟΥ ΚΑΪ ΑΦΕΣΕΟΣ ΤΟΝ ΠΟΛΛΩΝ ΑΥΤΟΥ ΑΜΑΡΤΗΟΝ ΕΠΗ ΪΓΝΑΘΟΥ ΤΟΥ ΥΚΟΥΜΕΝΗΚΟΥ ΠΑΤΡΗΑΡΧΟΥ ΑΜΗΝ»

- Αυτή η επιγραφή είναι πολύ σημαντική. Πρόκειται για την **κτητορική επιγραφή** του παρεκκλησίου του που κτίστηκε από στα χρόνια του Οικουμενικού Πατριάρχη (873 – 874 μ.Χ.)

- Ποιον τίτλο είχε από τον 9^ο αι. ο **επίσκοπος Κωνσταντινούπολης**;

.....

- Τι παρατηρείς σχετικά με τη **χρονολόγηση**;

.....

.....

➤ **Στάση 2^η:**

Βρισκόμαστε έξω από την ανατολική κόγχη του ιερού.

➤ Παρατήρησε το γλυπτό διάκοσμο στον τοίχο του ναού. Τι βλέπεις;

.....
.....

➤ Τι υποθέτεις ότι είναι;

.....

➤ Μπορείς να διαβάσεις;

Ο ναός κτίστηκε στα χρόνια των αυτοκρατόρων: Του (867- 886) και των δύο γιων του που ήταν συνάρχοντες.

➤ **Στάση 4η:**

Βρισκόμαστε στο βόρειο τοίχο της πρόθεσης.

«ΕΚΑΛΗΡΓΗΣΕ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΤΟΥ ΑΓΪΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΛΕΟΝ Ο ΠΑΝΕΥΦΪΜΟΣ ΒΑΣΗΛΗΚΟΣ ΠΡΟΤΟΣΠΑΘΑΡΙΟΣ ΚΑΪ ΕΠΗ ΤΟΝ ΥΚΪΑΚΟΝ ΥΠΕΡ ΛΥΤΡΟΥ ΚΑΪ ΑΦΕΣΕΟΣ ΤΟΝ ΠΟΛΛΩΝ ΑΥΤΟΥ ΑΜΑΡΤΗΩΝ ΕΤΟΥΣ ΑΠΟ ΚΤΗΣΕΟΣ ΚΟΣΜΟΥ ΕΞΑΚΪΣΧΗΛΙΟΣΤΟ ΤΡΪΑΚΟΣΗΟΣΤΩ ΟΓΔΟΗΚΟΣΤΩ Β»

- Γιατί αυτή η επιγραφή ονομάζεται κτητορική;
- Για ποιο λόγο ιδρύθηκε ο ναός;
- Τι παρατηρείς σχετικά με τη **χρονολόγηση**;

➤ **Στάση 5η:**

Συνεχίζοντας τη διαδρομή μας βλέπουμε κάτι διαφορετικό!

Οι χριστιανοί πιστεύουν στην Ανάσταση

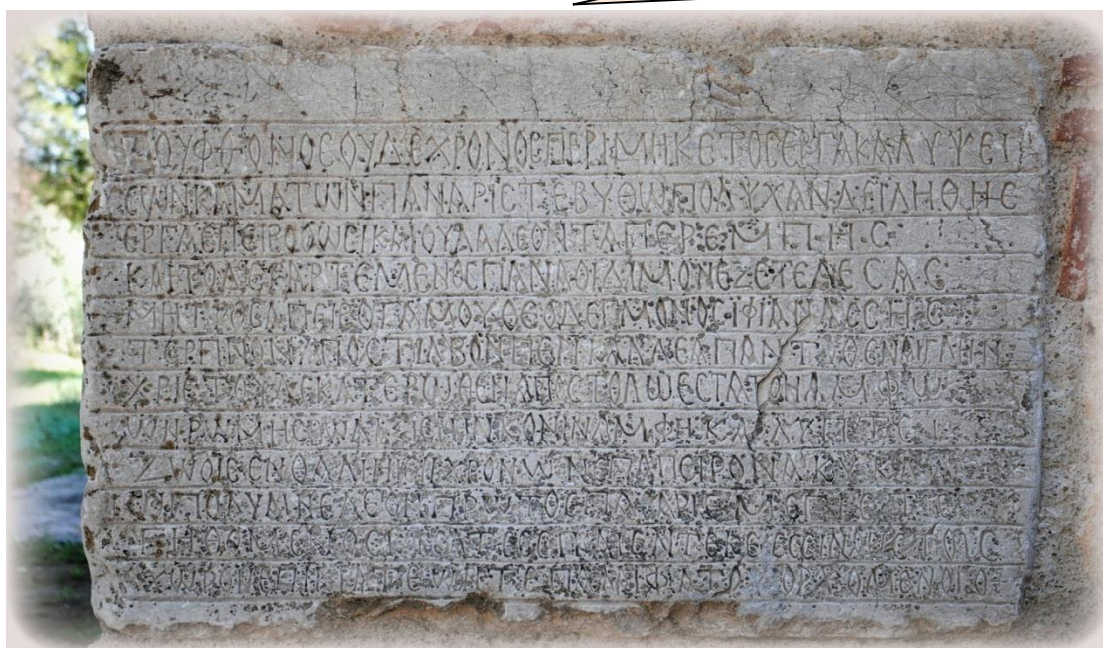
Πρόκειται για μια εντοιχισμένη επιτύμβια στήλη που γράφει «**Αθηνόδωρε, Αριστέα, Χαΐρε**», δηλαδή «Αθηνόδωρε και Αριστέα να είστε χαρούμενοι».

- Γιατί θα πρέπει ο Αθηνόδωρος και οι Αριστέα να είναι χαρούμενοι;

➤ **Στάση 6^η:**

Στη δυτική πλευρά του νάρθηκα, στην αριστερή γωνία, υπάρχει επιγραφή με τους εξής τρίμετρους ιαμβικούς στίχους:

«ΟΥ ΦΘΟΝΟΣ ΟΥΔΕ ΧΡΟΝΟΣ ΠΕΡΙΜΗΚΕΤΟΣ ΕΡΓΑ ΚΑΛΥΨΕΙ ΣΩΝ ΚΑΜΑΤΩΝ ΠΑΝΑΡΙΣΤΕ ΒΥΘΩ ΠΟΛΥΧΑΝΔΕΙ ΛΗΘΗΣ ΕΡΓΑ ΕΠΕΙ ΒΟΘΩΣΙ ΚΑΙ ΟΥ ΛΑΛΕΟΝΤΑ ΠΕΡ ΕΜΠΗΣ ΚΑΙ ΤΟΔΕ ΓΑΡ ΤΕΜΕΝΟΣ ΠΑΝΑΟΙΔΙΜΟΝ ΕΞΕΤΕΛΕΣΑΣ ΜΗΤΡΟΣ ΑΠΕΙΡΟΓΑΜΟΥ ΘΕΟΔΕΓΜΟΝΟΣ ΙΦΙΑΝΑΣΣΗΣ ΤΕΡΙΠΝΟΝ ΑΠΟΣΤΙΛΩΝ ΠΕΡΙΚΑΛΛΕΑ ΠΑΝΤΟΘΕΝ ΑΙΓΛΗΝ ΧΡΙΣΤΟΥ Δ ΕΚΑΤΕΡΩΘΕΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩ ΕΣΤΑΤΟΝ ΑΜΦΩ ΩΝ ΡΩΜΗΣ ΒΩΛΑΞ ΙΕΡΗΝ ΚΟΝΙΝ ΑΜΦΗΚΑΛΥΠΤΕΙ ΖΩΙΣ ΕΝ ΘΑΛΙΗΣΙΙ ΧΡΟΝΩΝ ΕΠΙ ΑΠΕΙΡΟΝΑ ΚΥΚΛΑ Ω ΠΟΛΥΑΙΝΕ ΛΕΟΝ ΠΡΩΤΟΣΠΑΘΑΡΙΕ ΜΕΓΙΣΤΕ ΓΗΘΟΜΕΝΟΣ ΚΤΕΑΤΕΣΣΙ ΚΑΙ ΕΝ ΤΕΚΕΕΣΣΙΝ ΑΡΙΣΤΟΙΣ ΧΩΡΟΝ ΕΠΙΚΡΑΤΕΩΝ ΤΕ ΠΑΛΑΙΦΑΤΟΥ ΟΡΧΟΜΕΝΟΙΟ+»

Η επιγραφή αυτή αποκαλείται προφητική και αναφέρει: «Ούτε ο φθόνος, αλλά ούτε κι ο χρόνος θα καλύψει στο βυθό της λήθης τα έργα του Λέοντα του Πρωτοσπαθάριου, ο οποίος κατείχε σαν κτήμα του τον Ορχομενό...». Θυμίζει τη γλώσσα της Ιλιάδας και της Οδύσσειας και φανερώνει ότι τον 9ο αιώνα οι κάτοικοι τη Ελλάδας μιλούσαν ελληνικά, ορισμένοι από αυτούς γνώριζαν την ελληνική διάλεκτο της εποχής, και την αρχαία ελληνική γλώσσα. Η Παναγία δεν είναι μόνο χριστιανικό μνημείο, αλλά και μνημείο ελληνικό.

➤ Παρατήρησε τα γράμματα αυτής της επιγραφής. Σε τι διαφέρουν από τη γραφή που είδες στις προηγούμενες επιγραφές;

.....
.....

➤ Στάση 7^η: Ας δούμε τι ώρα είναι ...

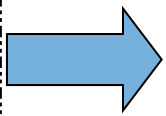
Βρισκόμαστε στη νότια πλευρά του ναού, βλέπουμε το ηλιακό ρολόι που είναι χαραγμένο στην εξωτερική επιφάνεια ενός μαρμάρινου δομικού λίθου. Η πλάκα του ρολογιού φέρει τη γραμμή του ορίζοντα και έχει σκαλισμένες ωρικές γραμμές, αριθμημένες με ελληνικούς χαρακτήρες. Στο πάνω μέρος υπήρχε ο γνόμονας (ένα σίδερο), το οποίο έδειχνε την ώρα με τη σκιά του, όταν έπεφταν πάνω σε αυτό οι ακτίνες του ήλιου. Το ρολόι άρχισε να δείχνει την ώρα από τις έξι το πρωί (παλιότερα δεν υπήρχε θερινή και χειμερινή ώρα).

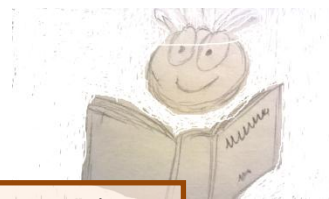
Η ώρα είναι δύο ακριβώς!

Οι χριστιανοί πιστεύουν στην ύπαρξη παραδείσιας αιώνιας ζωής.

- Μπορείς να συμπληρώσεις τις ώρες;
- Να περιγράψεις το γλυπτό διάκοσμο του ρολογιού. Τι συμβολίζει;

Ας παίξουμε λιγάκι ...

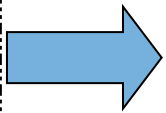

Η τοιχοποιία της εκκλησίας είναι **αργολιθοδομή**, δηλαδή χτισμένη από μεγάλους ακανόνιστους λίθους σε **ισοδομικό σύστημα** (δηλαδή τοποθέτηση τετράπλευρων πελεκητών λίθων σε οριζόντιες στρώσεις) και άφθονο **κονίαμα** (είναι το μείγμα που χρησιμοποιείται στις οικοδομές για τη σύνδεση των οικοδομικών υλικών - πετρών, πλίνθων - και αποτελείται από άμμο, νερό και ασβέστη). Τα παράθυρα είναι μικρά και περιβάλλονται από ταινίες **ανάγλυφων μαρμάρινων γείσων**. Μια οδοντωτή **κεραμική ταινία** πλαισιώνει τα παράθυρα και τις πόρτες.

- Να χωριστείτε σε ομάδες και να εξερευνήσετε το χώρο. Στη συνέχεια αφού βρείτε πού υπάρχουν τα παρακάτω, επιλέξτε το σωστό:

		ΣΩΣΤΟ	ΛΑΘΟΣ
	Τμήμα του κάτω εξωτερικού γείσου στη βόρεια πλευρά του ναού		
	Τμήμα του μεσαίου εξωτερικού γείσου στην νότια πλευρά του ναού		
	Τμήμα του κάτω εξωτερικού γείσου στη βόρεια πλευρά του ναού		
	Τμήμα του μεσαίου εξωτερικού γείσου στην νότια πλευρά του ναού		

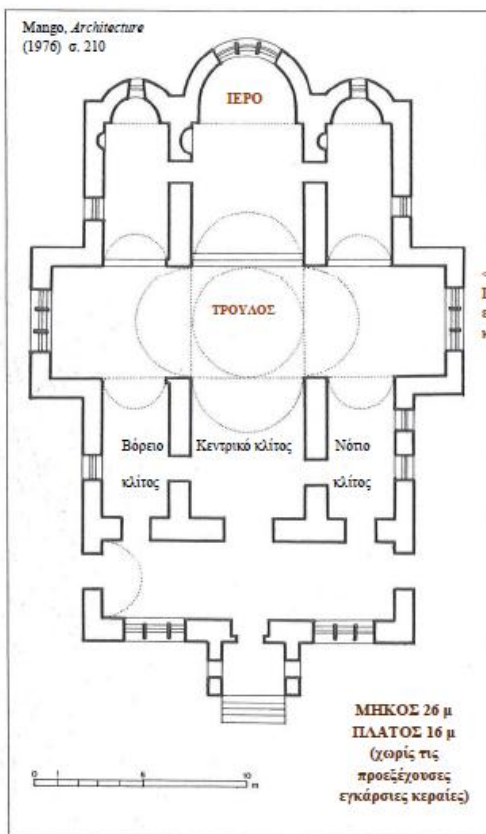

Ώρα να μπούμε στο ναό της Παναχίας !

Ο ναός κτίστηκε το **873-4** από το **Λέοντα τον Πρωτοσπαθάριο**. Η Θήβα την εποχή εκείνη ήταν πρωτεύουσα του Θέματος της Ελλάδας και ο Λέων ήταν βασιλικός οστιάριος και άρχοντας των Θηβαίων και της Ελλάδας. Ο Ορχομενός ήταν τότε τσιφλίκι του Βυζαντινού διοικητή. Κατά την παράδοση η **Παναγία** έκανε κάποιο θαύμα στη γυναίκα του Λέοντα. Εκείνος για να ευχαριστήσει την Παναγία, έχτισε ναό σε αυτό το χώρο, πάνω στα θεμέλια του παλαιοχριστιανικού ναού και τον αφιέρωσε στην **Κοίμηση της Θεοτόκου**, στον **Απόστολο Πέτρο** και στον **Απόστολο Παύλο**. Για να χτιστεί ο ναός χρησιμοποιήθηκαν υλικά από τα **αρχαία μνημεία** τα οποία ήταν ερειπωμένα στη γύρω περιοχή αλλά κυρίως από τον **παλαιοχριστιανικό ναό** που βρισκόταν στο ίδιο σημείο.

<<< Προεξέχουσα εγκάρσια κεραία

Από τον παλαιοχριστιανικό ναό σώζεται ένα πηγάδι και ένα ψηφιδωτό δάπεδο το οποίο έχει χρονολογηθεί το 480 μ.Χ.

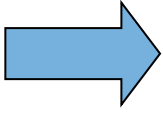
➤ Μπορείς να τα εντοπίσεις; Τι σου κάνει εντύπωση;

.....

.....

.....

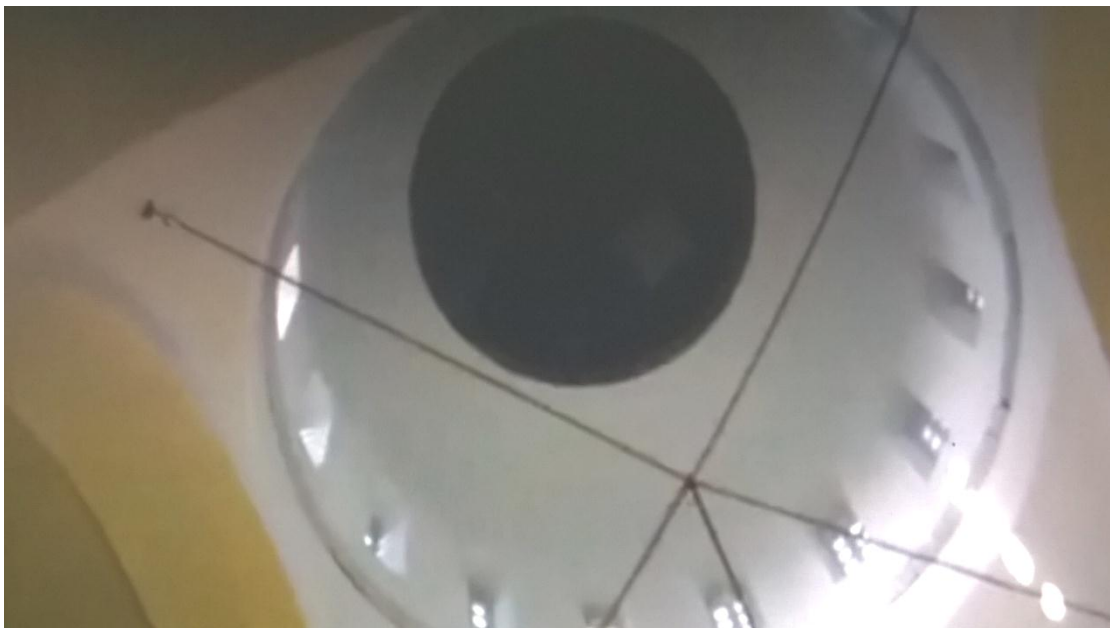
.....

Ας κοιτάξουμε ψηλά

Ο ναός είναι **σταυροειδής εγγεγραμμένος με τρούλο**, σχηματίζεται δηλαδή ένας σταυρός και εκεί που ενώνονται οι κεραίες του σταυρού στηρίζεται ο τρούλος. Είναι καθαρά **μεταβατικός ρυθμός**, έγινε μετάβαση από το ρυθμό της βασιλικής στο βυζαντινό ρυθμό. Το μήκος του είναι 28,5 μέτρα, το πλάτος 20,5 και το ύψος του 19 μέτρα περίπου.

- Παρατήρησε τον τρούλο. Μπορείς να εντοπίσεις τις κεραίες του σταυρού;
.....
- Υπάρχουν γλυπτά στο εσωτερικό του ναού; Πού βρίσκονται; Από πού πιστεύεις ότι προέρχονται; (... και λίγη βοήθεια... πρόσεξε τι παριστάνουν).
.....
.....

Συμπληρωματικά ...

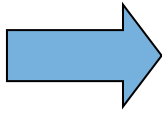

Πρόσεξε ότι ο ναός διασώζει στοιχεία της παλαιοχριστιανικής θολωτής βασιλικής με το χωρισμό του εσωτερικού χώρου με τοίχους, την ανάταση του μεγάλου ύψους και τη μορφή των παραθύρων;

Na παρατηρήσεις το συγκεκριμένο χώρο

Στην κόγχη του ιερού οι ολόσωμες μορφές των αγίων κινούνται ελαφρά προς το κέντρο, όπου ο **Χριστός** τελεί το μυστήριο της **Θείας Ευχαριστίας**.

Και στους τοίχους τι υπάρχει;

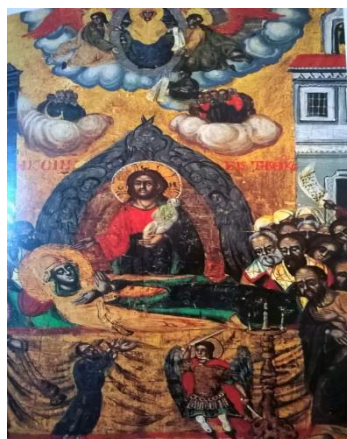
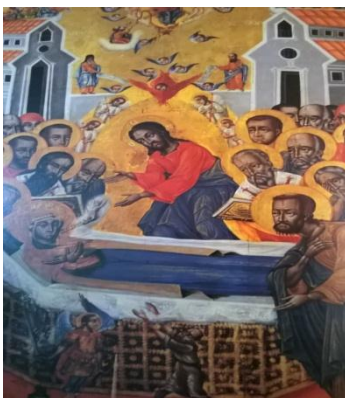
Ο ναός ήταν γεμάτος αγιογραφίες, σήμερα σώζονται λίγες που ανήκουν σε τρεις διαφορετικές εποχές. Στο ιερό Βήμα του παρεκκλησίου του Αποστόλου Παύλου υπάρχουν οι αρχαιότερες **τοιχογραφίες** του **12ου – 13ου αι.** Στο κεντρικό ιερό Βήμα της Κοιμήσεως της Θεοτόκου σώζονται τοιχογραφίες της Κρητικής Σχολής και χρονολογούνται στον **16^ο αι.**, ενώ οι τοιχογραφίες του Αγίου Βήματος του Αποστόλου Πέτρου είναι του **18^{ου} αι.** Υπάρχουν και νεότερες τοιχογραφίες που ανήκουν στον **19^ο αι.** και είναι έργα λαϊκών ζωγράφων.

Ψάξε ... ψάξε ...

- Πού βρίσκεται η παραπάνω εικόνα;
- Ποιους γνωστούς αγίους εικονίζει;
-
- Σε ποια εποχή πιστεύεις ότι ανήκει;
- Σε ποιες τοιχογραφίες απεικονίζονται:
 Η Θεοτόκος
- Ο άγιος Γεώργιος
- Ο Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος;

Είδες κάποια από αυτές τις εικόνες;

Τι εικονίζεται;

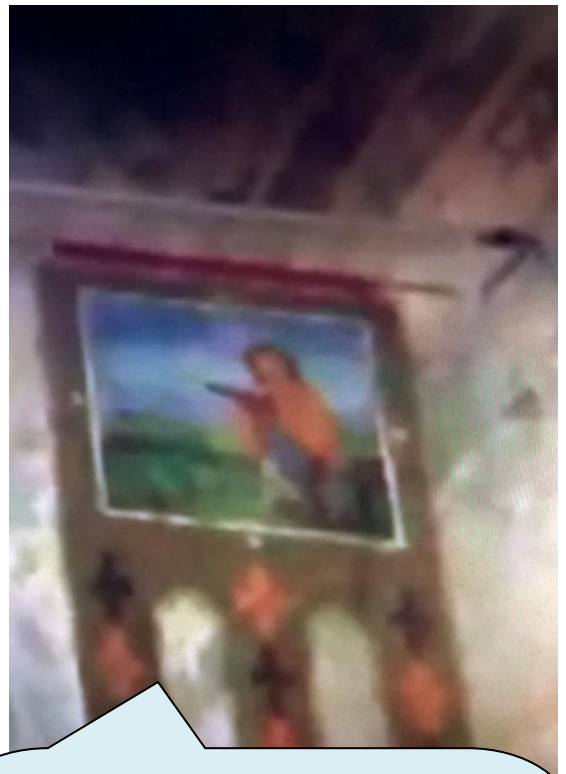
Αναγνωρίζεις κάποια πρόσωπα;

Και τώρα νεότερη ιστορία Και ορθόδοξη πίστη

Ο σημερινός ναός της Παναγίας ήταν το **καθολικό**, δηλαδή ο κεντρικός ναός του μοναστηριού της Σκριπούς. Ήταν πάντα **ανδρικό** μοναστήρι, το οποίο πρόσφερε πάρα πολλά στους κατοίκους της περιοχής, ιδιαίτερα στα χρόνια της **τουρκοκρατίας**. Το 1821, επειδή οι μοναχοί βοηθούσαν τους οπλαρχηγούς της Ρούμελης, ο πασάς της Λιβαδειάς θανάτωσε τους περισσότερους από τους εξήντα μοναχούς που ζούσαν τότε στο μοναστήρι και η εκκλησία καταστράφηκε. Όσοι μοναχοί σώθηκαν κατέφυγαν στο Βαρθολομίο της Ηλείας, στο μοναστήρι της **Αγίας Ελεούσας**. Ο ηγούμενος της Παναγίας, πολέμησε ως οπλαρχηγός στην Πελοπόννησο. Το μοναστήρι λειτούργησε πάλι μετά την απελευθέρωση συνεχώς μέχρι το 1894. Τότε ο ναός έπαθε αρκετές ζημιές από το **σεισμό** που προκλήθηκε από το ρήγμα της Αταλάντης. Οι μοναχοί, παίρνοντας μαζί τους όλα τα κειμήλια κατέφυγαν σε άλλο μοναστήρι της περιοχής και έτσι η εκκλησία παρέμεινε σε κατάσταση εγκατάλειψης. Ο Βενιζέλος μετά από παρότρυνση της γυναίκας του Έλενας, κήρυξε την Παναγία **ιστορικό, διατηρητέο μνημείο**. Στη συνέχεια ο βυζαντινολόγος **Αναστάσιος Ορλάνδος** αναστήλωσε το ναό. Μετά την αποκατάστασή του, ο ναός παραδόθηκε στους κατοίκους και από τότε λειτουργεί ως **ενοριακός ναός**. Το 1996 ξέσπασε στο ναό πυρκαγιά, ωστόσο αρκετές από τις ζημιές αποκαταστάθηκαν.

Στα χρόνια της **Κατοχής** ο λαός βασανιζόταν και όσο μπορούσε αντιστεκόταν στο ναζισμό. Όταν οι Ιταλοί συνθηκολόγησαν, κάποιοι κάτοικοι του Ορχομενού πήγαν στο σιδηροδρομικό σταθμό Λιβαδειάς και ζήτησαν τα όπλα των ιταλών φρουρών. Οι ιταλοί τελικά παραδόθηκαν στους γερμανούς, οι οποίοι αποφάσισαν να πάνε στον Ορχομενό, να τον κάψουν και να τιμωρήσουν παραδειγματικά τους κατοίκους, επειδή ζήτησαν τον οπλισμό από τους Ιταλούς.

Στις 9 Σεπτεμβρίου 1943 οι γερμανοί στρατιώτες πήγαν στον Ορχομενό, ενώ τρία **τανκς** κατευθύνθηκαν προς το χωριό του Διονύσου, επειδή εκεί υπήρχαν αντάρτες και είχαν βρει καταφύγιο πολλοί κάτοικοι. Μπροστά από το ναό της Παναγίας τα τανκς ακινητοποιήθηκαν. Την επόμενη ημέρα, ο επικεφαλής που ονομαζόταν **Όφμαν**, ζήτησε βοήθεια από τους κατοίκους του Ορχομενού και με τη βοήθεια ενός τρακτέρ τα τανκς κινήθηκαν «σα να ήταν άδεια σπирτόκουτα» όπως είπε ο Όφμαν φωνάζοντας «θαύμα! θαύμα!». Έδειξε την εκκλησία και ζήτησε πληροφορίες, στη συνέχεια, μπαίνοντας σε αυτή, έδειχνε ότι κάτι αναζητά.

Το λάβαρο αυτό βρίσκεται στο ναό της Παναγίας, είναι η πρώτη απεικόνιση του θαύματος και λέγεται:

- A. Το λάβαρο του Ορχομενού
- B. Το λάβαρο της Παναγίας
- Γ. Το λάβαρο του Γερμανού

Πήγε στο παρεκκλήσι του Αποστόλου Παύλου και βλέποντας την εικόνα της Παναγίας που ήταν στο τέμπλο, είπε: «αυτή η γυναίκα σας έσωσε να την τιμάτε και να τη δοξάζετε». Σύμφωνα με την ομολογία του Όφμαν όταν οι γερμανοί ήταν έτοιμοι να καταστρέψουν τον Ορχομενό ακούστηκε μια δυνατή κραυγή πόνου και αγωνίας. Παρουσιάστηκε μια μεγαλόπρεπη γυναίκα που είχε το χέρι σηκωμένο σε απαγορευτική στάση, κοιτούσε τους γερμανούς με αυστηρό βλέμμα και τους εμπόδιζε να προχωρήσουν. Αυτή τη γυναίκα αναγνώρισε ο Όφμαν, όταν είδε την εικόνα της Παναγίας.

Στις **10 Σεπτεμβρίου 1943** ο λαός του Ορχομενού σώθηκε από τα γερμανικά στρατεύματα Κατοχής. Το γεγονός αυτό αποτυπώνεται σε εικόνα που υπάρχει στο ναό, αποδίδεται σε θαύμα που έκανε η Παναγία και για το λόγο αυτό κάθε χρόνο στις 10 Σεπτεμβρίου η εκκλησία γιορτάζει. Ο Όφμαν για πολλά χρόνια παρακολουθούσε τη γιορτή, κάθε φορά που ο ναός πανηγύριζε. Κατά δήλωσή του, η συνάντησή του με αυτή τη γυναίκα του άλλαξε ριζικά τη ζωή.

Ποιες πιστεύεις ότι ήταν οι δυσκολίες των κατοίκων του Ορχομενού στα χρόνια της Κατοχής;

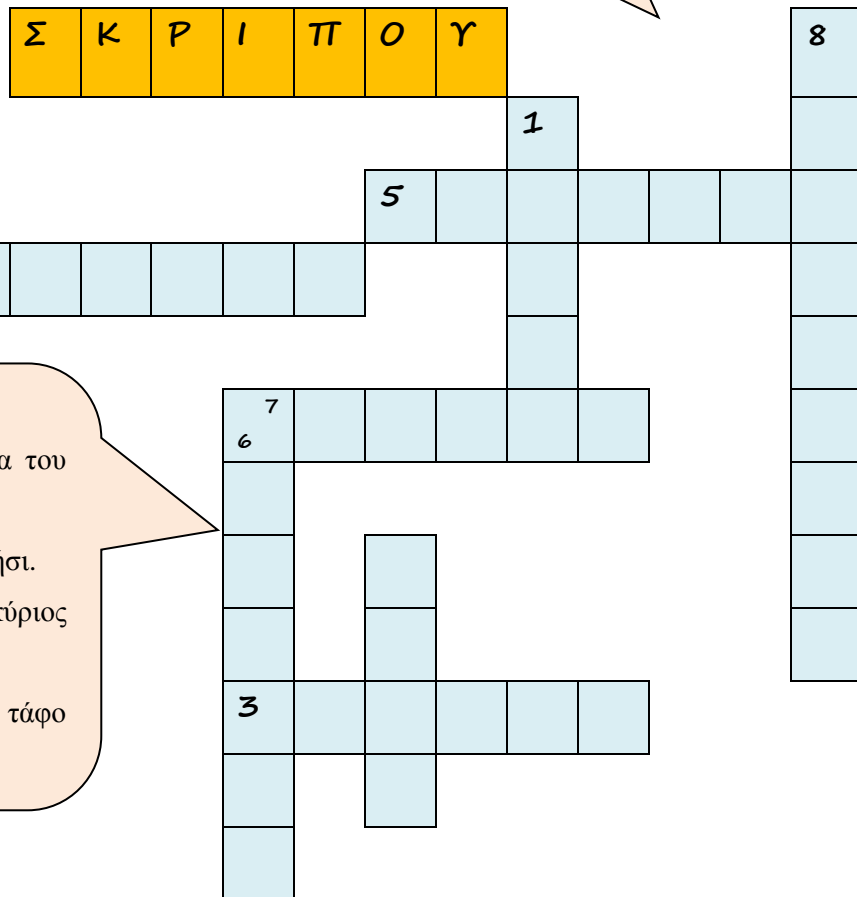
Τι ρόλο έπαιξαν τα μοναστήρια όταν οι Έλληνες ήταν σκλαβωμένοι;

Πιστεύεις ότι σήμερα η Παναγία Σκριπού προσελκύει πιστούς και επισκέπτες;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Κάθετα

1. Κοντά στη Σκριπού βρίσκεται θησαυρός γνωστός από τον Πausανία.
4. Τόσες πλάκες καταλαμβάνει η κύρια κτητορική επιγραφή.
6. Είναι χαρακτηριστικό δείγμα μεταβατικού ναού.
8. Επιγραφή που δίνει πληροφορίες για το Λέοντα.

Οριζόντια:

2. Υπάρχουν στην πλάκα του ηλιακού ρολογιού.
3. Είναι κι αυτό παρεκκλήσι.
5. Είναι αφιερωμένος ο κύριος ναός.
7. Ανακάλυψε το θολωτό τάφο μυκηναϊκής εποχής.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Φανταστείτε ότι είστε επιστήμονας που μελετά τις επιγραφές και γράψτε ένα κείμενο για τις εντοιχισμένες επιγραφές της Παναγίας Σκριπούς (βυζαντινά γράμματα, ανορθογραφίες, χάραξη, ελληνική γλώσσα ...).
- Κατά την παράδοση ο Λέων Πρωτοσπαθάριος έκτισε το ναό για να ευχαριστήσει την Παναγία επειδή έκανε κάποιο θαύμα στη γυναίκα του. Υποθέστε ότι είστε μέλος της οικογένειας του Λέοντα, έχει ληφθεί η απόφαση για την κατασκευή του ναού και συζητάτε σχετικά θέματα. Να συνεργαστείτε και να δραματοποιήσετε τη σκηνή.
- Φανταστείτε ότι ζείτε τον 9^ο αι. μ.Χ., είστε υπεύθυνος/η για την ανοικοδόμηση του ναού της Παναγίας Σκριπούς και επιβλέπετε τις εργασίες. Περιγράψτε τη συνολική δραστηριότητα και τον τρόπο ζωής στην περιοχή (αρχαιολογικός χώρος, υλικά, τεχνίτες, εργαλεία, καθημερινότητα των ανθρώπων ...).
- Υποθετικά έχετε αναλάβει ένα project για λογαριασμό του Δήμου Ορχομενού με θέμα «θρησκευτικός τουρισμός και επιχειρηματικότητα». Ποιες προτάσεις θα κάνετε; (*Σκεφτείτε ... θέματα πίστης και λατρείας, μετακινήσεις, καταλύματα, εστίαση, αρχαιολογικός χώρος, πολιτιστικές εκδηλώσεις, τοπικά προϊόντα ...*).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αντουράκης, Γ. (1984). *Χριστιανική Αρχαιολογία, Στοιχεία από την τέχνη Ανατολής και Δύσεως*, Τόμος Α' Κείμενα. Αθήνα.

Αντουράκης, Γ. (1984). *Χριστιανική Αρχαιολογία, Στοιχεία από την τέχνη Ανατολής και Δύσεως*, Τόμος Β' Εικόνες. Αθήνα.

Μοναστήρια και προσκυνήματα της Ελλάδας, Μονή Οσίου Λουκά, (Ναός της Παναγίας της Σκριπούς, Μονή Σαγματά, Μονή Ιερουσαλήμ) υπό την αιγίδα της Μ.Κ.Ο. «Αλληλεγγύη» της Εκκλησίας της Ελλάδος. (χ.χ.). Πήγασος Εκδοτική Α.Ε.

Παναγία η Σκριπού η Ορχομενιώτισσα(1995). Ιερός βυζαντινός ναός «Η Κοίμησις της Θεοτόκου».

ΙΣΤΟΓΡΑΦΙΑ

http://odysseus.culture.gr/h/2/gh251.jsp?obj_id=5341

<http://www.religiousgreece.gr>

https://www.imtl.gr/?page_id=705

<http://www.panagiaskripou.gr/> (Τελευταία επίσκεψη 28/4/18)

<https://www.youtube.com/watch?v=VOgISx2BXjs>

<https://www.youtube.com/watch?v=atxvA1awHsk>

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΚΤΥΟΥ ΤΟΠΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ - ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:

Μαϊστρέλλης Ευστράτιος Σχολικός Σύμβουλος Φιλολόγων Ν.

Βοιωτίας

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ:

Φωτογιαννοπούλου Κωνσταντίνα (ΠΕ01), ΓΕΛ ΑΛΙΑΡΤΟΥ